

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศฯ
เลขที่ 576
วันที่ 28 ส.ค. 2551

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ส.น.พส. (สวท.)

โทร. 0-2241-9000 ต่อ 2214

ที่ มท 0810.4/ว 648

วันที่ 26 มีนาคม 2551

เรื่อง ขอมอบจุลสาร "เรื่องเล่าท้องถิ่นไทย"

กลุ่มงานสารสนเทศ
เลขที่ 111
วันที่ 28 ส.ค. 2551
เวลา

เรียน ผู้บริหารหน่วยงานในสังกัด สอ.

ด้วย ส.น.พส. (สวท.) ได้ดำเนินการจัดพิมพ์จุลสาร "เรื่องเล่าท้องถิ่นไทย" เพื่อเป็นช่องทางในการรวบรวมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์องค์ความรู้ที่เกิดจากผลงานการพัฒนาในด้านต่างๆ ของ อปท. ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารและบุคลากร อปท. นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารงานและการจัดบริการสาธารณะและยังเป็นประโยชน์ต่อข้าราชการ สอ. ตลอดจนผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการบริหารจัดการและการจัดบริการสาธารณะของ อปท. โดยในฉบับปฐมฤกษ์นี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับความร่วมมือในการบริหารจัดการร่วมกันของ อปท. ใน อ. เกาะคา จ. ลำปาง ที่ได้ร่วมมือกันจัดตั้งศูนย์ประสานงานและบริหารจัดการร่วมด้านการจัดการขยะซึ่งได้มีการกำหนดกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหาขยะและร่วมกันขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ที่ช่วยลดปริมาณขยะได้อย่างเป็นรูปธรรม ในการนี้ จึงขอมอบจุลสารดังกล่าวมาให้ท่านจำนวน 1 ฉบับ เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(นายจรินทร์ จักกะพาก)
ร.อศด.ปท.
อศด.

1308 08-08

- ส.น.พส. (สวท.) ๑๐๘๘๘๘
"เรื่องเล่าท้องถิ่นไทย" 1-ฉบับ

- 1/อศด.ท

20 ส.ค. 2551

166
28 ส.ค. 51

ผู้ทรงคุณวุฒิ
no file in the web site

เรื่องเล่าท้องถิ่นไทย

จุลสารเพื่อประชาสัมพันธ์ผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2551

เรื่องดีๆ ที่อยากเล่า “ขยะหอมที่ลำปาง”
“โล่ดีเด่น : สัตว์ธรรมชาติที่ไม่ธรรมดา”
“ธนาคารขยะ : อีกช่องทางหนึ่งที่นอกจาก
ช่วยลดปริมาณขยะแล้วยังสร้างรายได้
ให้กับชุมชน”

စိတ်ပင်...အုတ်

ศาสตราจารย์ "เว็องเส้าทงเถียนไถย" ฉบับนี้เป็นฉบับปฐมฤกษ์
ที่เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจสองประการด้วยกัน

ประการแรก ข้าราชการระดับสูงส่วนใหญ่จะเกษียณตัวก่อนการเลือกตั้ง สักสมมติว่ากลุ่มข้าราชการเกษียณตัวไปหาเกษียณสงเสริมการปกครองท้องถิ่นในโอกาสที่ข้าราชการทำใหม่เอี่ยมวันมาฆบูชาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ความว่า “.....เดี๋ยวนี้ไปที่ไหนหรือไปเยี่ยมประชาชนที่ใด เมื่อได้รับข้อร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนของประชาชนก็บอกว่าให้ไปร้องเรียนที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.....”

ประกาศของ การที่คนได้ไปตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ ได้พบว่าเป็นดังพระราชาทำชั่วตั้งแต่กลางข้างต้น กล่าวคือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในถิ่นต่างๆ เป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหาร การบริการสาธารณะ การแก้ไขปัญหาคriminalเหตุขัดข้อง บางแห่งทำได้ดีมากมายจนเสียชื่อเสียงในตัวอย่างในการขยายผลไปทำต่อในพื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นที่มา "ในการจัดทำยุทธศาสตร์ **"เรื่องเล่าท้องถิ่นไทย"** และเป็นนำสิ่ง "ให้้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการพัฒนาแนวความคิด รูปแบบ และวิธีดำเนินการโครงการและกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดของพี่น้องประชาชนในท้องถิ่น

มูลนิธิฯ นั้นได้เริ่มต้นด้วยการนำเสนองานของมูลนิธิฯ มา
ในโอกาสที่หนึ่งในการร่วมมือกับบริหารจัดการร่วมกันขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในอำเภอเกาะสาธิต จังหวัดพังงา ที่ได้ร่วมมือกันจัดทำ
“ศูนย์ประสานงานและบริหารจัดการร่วมด้านการจัดการขยะ”
ซึ่งได้มีการกำหนดตกลงยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหามลพิษและร่วมกัน
ขับเคลื่อนโครงการต่างๆ ที่ช่วยลดปริมาณขยะได้ด้วยวิธีง่ายๆ และ
เป็นรูปธรรม

ความสำคัญของโครงการนี้ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าประทับใจ

ประการแรก คือ สามารถปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนแต่ละครัวเรือน ช่วยกันคัดแยกขยะในครัวเรือน ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมากในการที่จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนแต่ละคนที่สามารถทำได้
น้ำเชื้อ

ประการที่สอง ที่ขัดแย้งกับหลักการนั้น คือ การลดปริมาณ
ขยะที่ครัวเรือนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของขยะ โดยการเลี้ยงไส้เดือน
กินขยะที่พำนักอาศัยจนทำให้ปริมาณขยะลดลง และเกิดรายได้เสริม
โดยขยะที่คงเหลือจะเป็นปุ๋ยผง และปลาส่าะของไส้เดือนจะเป็น
ปุ๋ยน้ำ ทั้งไส้เดือนที่ขยายพันธุ์เพิ่มขึ้น ปุ๋ยผง และปุ๋ยน้ำ สามารถ
นำไปจำหน่ายเป็นรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือนอีกทางหนึ่ง

ประการที่สาม เป็นสิ่งที่นาถศุภมูมิใช่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ช่วยเหลือกันในการทำงานจนประสบความสำเร็จ ซึ่งถือเป็นนิมิตหมายอันดีในการเริ่มต้นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต

ท้ายที่สุดนี้ พวกเราเนื้อหาสาระของชุดสาระจะเป็นประโยชน์
ต่อส่วนท้องถิ่น หน่วยงานต่างๆ รวมทั้งประชาชนในการศึกษา
และพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นยิ่งขึ้นต่อไป

17

(นายสมพร ใจบางอาจ)

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

“ขยะหอบที่ลำปาง”

“ขยะ:
ทุกชิ้นเป็นลี้วมีค่า
เปลี่ยนเป็นเงินตรา
เพิ่มคุณภาพชีวิต
มลพิษไม่มี”

“ขยะ” เมื่อเอ่ยถึงคำๆ นี้ เชื่อได้ว่าคนส่วนใหญ่ย่อมไม่อยากเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว เราๆ ท่านๆ ทั้งหลายต่างก็เป็นผู้ก่อให้เกิดขยะถึงอย่างน้อยคนละ 1 กิโลกรัมต่อวัน หรือรวมแล้วทั้งประเทศมีขยะเกิดขึ้นถึง 13.5 ล้านตันต่อปี เมื่อรู้เช่นนี้แล้วเราคงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติเสียใหม่โดยหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาขยะอย่างจริงจังมากขึ้น ก่อนที่จะเกิด “วิกฤติการณ์ขยะล้นเมือง”

อย่างไรก็ตามปัญหายขยะก็ไม่ใช่จะไม่มีทางแก้ไขเสียเลยทีเดียว เพราะแนวโน้มที่เป็นอยู่อย่างนี้หากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและได้พัฒนาแนวทางการแก้ไขปัญหายขยะอย่างเป็นรูปธรรม อันจะเห็นตัวอย่างได้ที่อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ซึ่งได้มีการทำงานร่วมกันระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถึง 4 แห่ง ในพื้นที่เพื่อร่วมกันจัดการขยะ โดยปรากฏผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะสามารถลดปริมาณขยะในชุมชนแล้วยังสามารถก่อให้เกิดรายได้เสริมขึ้นในครัวเรือนจนชาวเกาะคาได้ว่าเกาะคาจะเป็นรายได้หลักหากทำอย่างจริงจัง ซึ่งทำให้ทุกครัวเรือนหันมาสนใจคัดแยกและกำจัดขยะอย่างแพร่หลาย นี่คือนิยามของคำว่า “ขยะหอบที่ลำปาง”

ก่อนที่จะได้ทราบความเป็นมาและแนวทางการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง ก็ขอเล่าข้อมูลเบื้องต้นของอำเภอเกาะคาว่าเป็นหนึ่งในบรรดา 13 อำเภอของจังหวัดลำปาง อยู่ห่างจากตัวเมืองลำปางไปทางทิศใต้ประมาณ 15 กิโลเมตร และมีประชากรประมาณ 64,000 คน

**จุดเริ่มต้นของความร่วมมือ
: พลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส**

แม้ว่าจำนวนประชากรจะไม่ได้หนาแน่นมากนัก แต่เมื่อดูผลการสำรวจปริมาณขยะของจังหวัดลำปาง กลับพบว่าอำเภอเกาะคาเป็นปริมาณขยะถึง 78.8 ตัน/วัน ซึ่งมากเป็นอันดับสองรองลงมาจากอำเภอเมืองจังหวัดลำปาง

จังหวัดลำปาง	ปริมาณขยะมูลฝอย (ตัน/วัน)
อำเภอเกาะคา	78.8
อำเภอจาง	43.0
อำเภอแจ้ห่ม	21.7
อำเภอเถิน	44.3
อำเภอเมืองลำปาง	228.5
อำเภอเมืองปาน	12.6
อำเภอเป่า	43.2
อำเภอแพร่	11.6
อำเภอเป่า	24.4
อำเภอวังเหนือ	24.7
อำเภอสมปราช	18.4
อำเภอเสริมงาม	11.4
อำเภอห้างฉัตร	27.7
รวม	590.4

ตารางที่ 1 แสดงผลการสำรวจปริมาณขยะของจังหวัดลำปาง

เมื่อแยกดูตามรายเทศบาลแล้วจะพบว่าเทศบาลตำบลเกาะคาเป็นปริมาณขยะที่จัดเก็บได้ต่อวันประมาณ 10 ตัน (โดยแบ่งเป็นขยะอินทรีย์ถึง 5 ตัน/วัน) ซึ่งถือว่าเป็นปริมาณที่ค่อนข้างมากเมื่อเทียบกับเทศบาลอื่นๆ

รายชื่อเทศบาล	ปริมาณขยะมูลฝอย (ตัน/วัน)
เทศบาลเมืองเขลางค์นคร	50
เทศบาลนครลำปาง	100
เทศบาลตำบลพียง	6
เทศบาลตำบลบ่อแก้ว	12
เทศบาลตำบลเกาะคา	10
เทศบาลตำบลห้างฉัตร	2.5
เทศบาลตำบลเสริมงาม	3
เทศบาลตำบลแจ้ห่ม	3
เทศบาลตำบลวังเหนือ	3
เทศบาลตำบลบ้านใหม่	1.5
เทศบาลตำบลสมปราช	4
เทศบาลตำบลล้อมแรด	13
เทศบาลตำบลแพร่	1-2
เทศบาลตำบลบ้านใหม่	2
เทศบาลตำบลบ้านดง	3
เทศบาลตำบลดงขี้เหล็ก	3-6

ตารางที่ 2 แสดงผลการสำรวจปริมาณขยะของเทศบาลต่างๆ ในจังหวัดลำปาง

ศูนย์ประสานงานฯ : ภาพสะท้อนความร่วมมือและ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ผลการสำรวจสะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาขยะได้เป็นอย่างดี ยิ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการร่วมกันจัดตั้ง “ศูนย์ประสานงานและบริหารจัดการร่วมด้านการจัดการขยะ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง” ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง คือ

1. เทศบาลตำบลเกาะคา (นางสาวเพ็ญทิศ รัตนคำฟู
ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเกาะคา)
2. องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะคา (นายจิรายุ ภาเชียร
ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะคา)
3. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าพา (นายสมยศ สำนาค
ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพา)
4. องค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา (นายดวง รัตนจักร
ดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา)

ภาพที่ 1 นายวิภาณ ภาเชียร

นายอภิศกรบริการสวนต้นเกาะคา

นายสมยศ สำนาค นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าพา
นายดวง รัตนจักร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าศาลา

ทั้งนี้ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการร่วมก่อตั้งและขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานฯ คือ นางสาวเพ็ญทิศ รัตนคำฟู นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเกาะคา และยังดำรงตำแหน่งเป็นประธานศูนย์ประสานงานและบริหารจัดการร่วมด้านการจัดการขยะ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปางอีกหนึ่งตำแหน่ง

ภาพที่ 2 นางสาวเพ็ญทิศ รัตนคำฟู นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเกาะคา

นอกจากนี้ศูนย์ประสานงานฯ ยังได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้มาตรฐานความร่วมมือซึ่งกันและกันมาดำเนินการ

ร่วมกันระหว่างกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ซึ่งได้เริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่เดือนตุลาคม 2548 เป็นต้นมา

ในการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานฯ ได้มีการแบ่งความรับผิดชอบระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง โดยเทศบาลตำบลเกาะคาทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพหลักในการกำจัดขยะ ส่วนสนับสนุนบุคลากร งบประมาณ และจัดหาสถานที่สำหรับการกำจัดขยะร่วมกัน ส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีก 3 แห่งที่เหลือจะร่วมสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณบางส่วน รวมถึงรถเก็บขยะและอุปกรณ์ในการจัดเก็บขยะ

กลยุทธ์การดำเนินงาน : ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ภายหลังจากที่ศูนย์ประสานงานฯ ได้ก่อตั้งขึ้นมาได้แนวคิดความร่วมมือและความไว้วางใจซึ่งกันและกันแล้ว ขั้นตอนต่อมา คือ การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินงานโดยเริ่มจากการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงบทบาทของศูนย์ประสานงาน นอกจากนี้ทางศูนย์ประสานงานฯ ยังต้องวางแผนการจัดระบบการเก็บขยะ จัดพื้นที่ทิ้งขยะและกำจัดขยะให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ซึ่งได้แก่การทำให้ขยะรอบพื้นที่ทิ้งขยะเพื่อป้องกัน การทิ้งขยะลงข้างทาง การปรับปรุงบ่อฝังกลบ การพัฒนาภูมิทัศน์โดยรอบ และที่สำคัญไม่ได้ คือ การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการกำจัดขยะ ไม่ว่าจะเป็นคนคู่ขยะและคนเก็บขยะให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการกับขยะแต่ละประเภทและมีความภูมิใจในอาชีพของตน

เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของศูนย์ประสานงานฯ มีความสำเร็จมากขึ้นหรือยั่งยืนอยู่กับการปลูกจิตสำนึกของประชาชนและการรณรงค์ให้มีการคัดแยกขยะ โดยใช้วิธีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการคัดแยกขยะ นอกจากนี้ยังได้จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ และบอร์ดนิทรรศการเคลื่อนที่เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนคัดแยกขยะเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิลและขยะอันตราย

ภาพที่ 3 การจัดอบรมประชาชนหมู่บ้าน

การคิดแยกขยะไม่ยากอย่างที่คิด

เพื่อให้เกิดความสะดวกยิ่งขึ้นในการนำขยะไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางศูนย์ประสานงานจึงได้รณรงค์เพื่อให้ประชาชนทุกหลังคาเรือนคัดแยกขยะออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ขยะเปียก คือ ขยะที่มีความชื้นสูงเน่าเปื่อยได้ง่ายส่งกลิ่นเหม็นรวดเร็ว เช่น เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ เปลือกไข่

* เชื้อราหรือไม่ว่าขยะเหล่านี้สามารถทำรายได้ให้กับเจ้าของได้หลายช่องทางแต่จะเป็นไปได้หรือไม่ โปรดติดตามเรื่องหน้าถัดไป

2. ขยะแห้ง คือ ขยะที่เน่าเปื่อยยากหรือบางอย่างไม่เน่าเปื่อย เช่น เศษกระดาษ กลังอนหม ดุงขยม ซึ่งจะใช้วิธีการกำจัดโดยการฝังกลบ

3. ขยะรีไซเคิล คือ ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ได้อีก เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก เศษโลหะ ซึ่งสามารถนำมาขายให้ธนาคารขยะประจำหมู่บ้าน ชำหรับซื้อของเก่าและบริจาคเอกสารให้เข้าร่วมโครงการ คือ บริษัทเอกชนเอสซีพี จำกัด ซึ่งรับซื้อขยะเปียกเพื่อนำไปย่อยสลายโดยใช้ไส้เดือน นอกจากนั้นหากมีไอเดียเก๋ๆ ยังสามารถนำมาเพิ่มมูลค่าด้วยการตกแต่งเป็นของใช้ต่างๆ ได้อีกทางหนึ่ง

4. ขยะอันตราย คือ ขยะที่มีสารพิษหรือเชื้อโรคบางอย่างหรือมีความแหลมคม เช่น แก้วแตก ไข่มดไหม้ หลอดไฟ กระป๋องยาฆ่าแมลง แบตเตอรี่รถยนต์ ขยะเหล่านี้จะต้องกำจัดให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลเท่านั้น

ไม่เหลือทิ้งต้องเหลือ : ขยะช่วยสร้างอาชีพเสริม

หากที่ได้เห็นวิถีก่อนหน้าที่ว่าขยะนั้นสามารถสร้างรายได้ให้กับเจ้าของได้หลายช่องทาง หลายท่านอาจยังสงสัยว่าขยะเป็นไปได้อย่างไรนั้น จะได้ถือโอกาสนี้มาชี้แจงจากเรื่องใกล้ๆ ตัวไปจนถึงการพัฒนามาเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ

ประโยชน์อย่างแรกที่เราเห็นได้ง่ายที่สุด คือ คนในชุมชนจะมีรายได้พิเศษจากการนำขยะรีไซเคิลไปขาย เช่น กระดาษ ขวดแก้ว กระป๋องน้ำอัดลม นอกจากนี้ยังมีการทำปุ๋ยหมักจากการนำขยะเปียกไปหมักในหม้อหมักทำให้ได้ปุ๋ยหมักที่มีคุณภาพดีสามารถนำมาบำรุงพืชผลทางการเกษตรแทนการใช้ปุ๋ยเคมีได้เป็นอย่างดี ซึ่งนอกจากจะช่วยลดต้นทุนในการเพาะปลูกแล้วยังปลอดภัยต่อผู้บริโภค

ไส้เดือน : สัตว์ธรรมชาติที่ไม่ธรรมดา

ประโยชน์ข้อต่อมาที่ไม่น่าสงสัยและชาวช่วยสุดประเทืองช่องทางสร้างรายได้ให้กับหลายท่าน คือ การเลี้ยงไส้เดือนเพื่อช่วยย่อยสลายขยะอินทรีย์ (หรือที่เรียกง่าย ๆ ว่าขยะเปียก) แต่ก่อนอื่น

ต้องขอเน้นย้ำไว้ก่อนว่าขยะต้องเป็นไส้เดือนสายพันธุ์สีแดง (พันธุ์ซีตาแฉ) เท่านั้น เพราะสามารถแพร่พันธุ์ได้รวดเร็ว งานหนักต่อสภาพแวดล้อม กินขยะได้รวดเร็วและหลากหลาย ส่วนไส้เดือนตามธรรมชาตินั้นเป็นไส้เดือนสีเทาซึ่งไม่เหมาะในการเลี้ยงเพื่อกำจัดขยะเพราะไม่ค่อยกินอาหารเท่าที่ควร

ภาพที่ 4 ไส้เดือนพันธุ์ซีตาแฉ

วิธีการเลี้ยงก็ไม่ยากอย่างที่คิด โดยเริ่มจากการปรับเตรียมพื้นที่และก่อสร้างโรงเรือนสำหรับการเลี้ยงไส้เดือนขนาด 12 x 20 ตารางเมตร โอบตึงเก็บสุปกดนมและปูขนาด 10 x 12 ตารางเมตร ส่วนงานขนาด 4 x 4 ตารางเมตร เคียงบดขยะอินทรีย์และเศษวัสดุอื่นๆ 1 เครื่อง ตั้งเก็บน้ำหมัก 3 ใบ รวมค่าใช้จ่ายประมาณ 500,000 บาท

ภาพที่ 5 แสดงตัวอย่างการติดตั้งโรงเรือนเลี้ยงไส้เดือนกำจัดขยะอินทรีย์ฟาร์มอินทรีย์

นอกจากนี้ภายในโรงเรือนต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเจริญเติบโตของไส้เดือน โดยควรมีความชื้นประมาณ 80-90% อุณหภูมิ 20-35 องศาเซลเซียส ความเป็นกรด-ด่าง (pH = 7) มีแหล่งอาหาร เช่น มูลสัตว์ เศษผัก เศษผลไม้ เศษอาหาร มีก๊าซธรรมชาติที่ดี และไม่ควรมีแสงสว่างมากเกินไป เพราะการเลี้ยงไส้เดือนในที่มืดจะช่วยให้ไส้เดือนกินอาหารมากขึ้น

ภาพที่ 6 โรงเรือนเลี้ยงไส้เดือน

ในการนี้ที่มีพื้นที่น้อยก็ยังสามารถเลี้ยงไส้เดือนดินได้โดยใช้วิธีการเลี้ยงในคอนโต ซึ่งต้องเตรียมโรงเรือนสำหรับวางคอนโตที่ใช้เลี้ยงไส้เดือนดินจำนวน 100 คอนโต ขนาดพื้นที่ประมาณ 10×8 ตารางเมตร (หากมีโรงเรือนอยู่ก่อนแล้วก็สามารถนำมาดัดแปลงใช้ได้) ขณะอินทรีก็คัดแยกแ้วโดยไม่มีสิ่งเจือปนตามจำนวนไส้เดือนที่เลี้ยง โกดังเก็บอุปกรณ์และเก็บปุ๋ย สำนักงานสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการและผู้เชี่ยวชาญ เคื่องบด/ย่อยขยะอินทรี ถึงเก็บน้ำหมักขนาด 100-200 ลิตร จำนวน 2-3 ใบ รวมค่าใช้จ่ายแล้วประมาณ 400,000 บาท

ภาพที่ 7 รูปแบบคอนโดที่ใช้สำหรับกรวยหรือถังใบขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 20 นิ้ว ความสูงรวมจากพื้น 29 นิ้ว น้ำหนัก 5.9 กิโลกรัม

ถ้าถามว่าคุ้มค่าหรือไม่ก็ขอลงทุนเลี้ยงไส้เดือนไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบโรงเรือนหรือแบบคอนโต ทางศูนย์ประสานงานก็ได้

ยืนยันว่าคุ้มมาก เพราะไส้เดือนจะช่วยกำจัดขยะอินทรีได้ถึงปีละมากกว่า 36,500 กิโลกรัมต่อปี (สำหรับการเลี้ยงจำนวน 100 คอนโต) และยังช่วยลดปัญหามลพิษในพื้นที่ใกล้เคียงได้อีกทางหนึ่ง

ภาพที่ 8 พลาสติกจากการเลี้ยงไส้เดือน โดกร์ บิยูสไส้เดือน ปักถั่ว ถังจากไส้เดือน แล้วยัดเปิด

ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นก็คือ ผลพลอยได้อีกจากการเลี้ยงไส้เดือน ไม่ว่าจะเป็นการขายไส้เดือนสดซึ่งมีราคาถึงกิโลกรัมละ 100 บาท มูลไส้เดือนก็ยังสามารถขายต่อกิโลกรัมละ 10 บาท ส่วนปุ๋ยหมักน้ำผักที่นิยมนำจากไส้เดือน และปุ๋ยอัดเม็ด จะเริ่มได้ผลผลิตหลังจากที่เริ่มเลี้ยงไส้เดือนไปเพียง 6 เดือน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้คนในพื้นที่สนใจเลี้ยงไส้เดือนเพิ่มมากขึ้น

ตารางที่ 3 รายรับและรายจ่ายจากการเลี้ยงไส้เดือนจำนวน 100 คอนโด

รายการ	รายจ่าย			รายรับ			กำไรสุทธิ
	จำนวน (คอนโด)	ราคา (บาท/คอนโด)	จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (กก.)	ราคา (บาท/กก.)	จำนวนเงิน (บาท)	
1. ค่าใช้จ่ายในการซื้อคอนโด	100	2,500	250,000	-	-	-	-
2. บิยูสไส้เดือน	-	-	-	10,950	10	109,500	-
3. น้ำหนักบิยูสไส้เดือน	-	-	-	14,600	5	73,000	-
4. ไส้เดือน	-	-	-	1,500	100	150,000	-
รวมมีรายรับสุทธิ							82,500

หมายเหตุ นอกจากการเลี้ยงไส้เดือนจะสร้างรายได้เสริมได้อีกทางหนึ่งแล้ว ยังช่วยลดขยะอินทรีได้ถึงเดือนละ 3,000 กิโลกรัม ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายในการเก็บขยะลดลงจากเดือนละ 16,000 บาท เหลือเพียง 12,000 บาท และยังช่วยลดความถี่ในการเก็บขยะจากเดิม 3 วัน/อาทิตย์ มาเป็น 2 วัน/อาทิตย์

อนาคตขยะ :

อีกช่องทางหนึ่งที่นอกจากช่วยลดปริมาณขยะแล้วยังสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ดังที่ได้ทราบแล้วว่าขยะอีกประเภทหนึ่งที่ถูกคัดแยกออกมา คือ ขยะซีพีซี (ซีเมนต์) ได้แก่ กระดาษ แก้ว พลาสติก เศษโลหะ ซึ่งชาวบ้านจะนำมาขายที่ธนาคารขยะประจำหมู่บ้าน และเพื่อให้เห็นภาพของกระบวนการจัดการขยะซีพีซีได้ชัดเจนขึ้นจึงขอยกตัวอย่างธนาคารขยะบ้านแสนสุข ซึ่งได้จัดการคัดแยกให้เข้าร่วมโครงการธนาคารขยะซีพีซี 80 ขยะ 80 ชุมชน

ภาพที่ 9 ธนาคารขยบ้านเลขต่อเลขปรากณยบัตรเนื่องในโอกาสที่ขนบ้านเลขต่อได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการธนาคารขยไร้พิกัด 80 พรรษา 80 ถนน

ธนาคารจะปันส่วนต่อจะมีการรับสมัครเข้ามาขึ้นเข้าเป็นสมาชิกโดยเจ้าหน้าที่ธนาคารจะหุ้นละ 10 บาท คนละไม่เกิน 10 หุ้น และรับซื้อจะจากชาวบ้านอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ผลการดำเนินการจนถึงปัจจุบันปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิก รวม 100 หลังคาเรือน จากจำนวนทั้งสิ้น 117 หลังคาเรือน มีผู้ถือหุ้นในธนาคารรวม 326 หุ้น และมียอดการจำหน่ายของวิสาหกิจของธนาคารนั้นจากเงินดำเนินการจนถึงปัจจุบัน คิดเป็นเงิน 87,826 บาท และเมื่อหักลบออกจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของธนาคารทั้งหมดแล้วได้กำไรทั้งสิ้น 31,155 บาท

ภาพที่ 11 ยंत्रไร้ใบที่ล่อน้ำมาเพิ่มมูลค่า

ภาพที่ 12 ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากวัสดุรีไซเคิล

ภาพที่ 10 การรับข้อมูลของธนาคารขยะบ้านเสด็จ

โครงการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม :
อีกหนึ่งวิถีชีวิตที่งดงาม

**“ปัญหากองพลสตักลับเมืองจะหมดไป...
เริ่มต้นจากความตั้งใจที่ตัวคุณ”**

ด้วยแนวคิดที่ว่า “หากจุดเล็กๆ จุดหนึ่งที่เราเริ่มต้นในวันนี้
จะรวมเป็นมวลสิ่งที่ยิ่งใหญ่เพื่อสิ่งแน่วแน่ที่ติดใจในหามาศตร
และหากปัญญาหาภิมาตมถุขพาสติกลีที่เริ่มขึ้นทุกวันนี้ซึ่งแม้ว่า
ถุขพาสติกลีที่ใช้ในสัปดาห์ส่วนจะถูกนำมาใช้ใหม่ แต่ถุขพาสติกลี
ส่วนใหญ่ก็ถูกทิ้งปะปนกับขยะทั่วไปซึ่งยากต่อการกำจัด ดังนั้น
มวลสติใช้ถุขพาสติกลีจึงเป็นทางออกของปัญญาที่คิดที่สุด นี่คื
ที่มาของโครงการหัตถะด้า/ถุขด้าฮ่ายตลลต ซึ่งนอกจากโครงการนี้
จะเป็นประโยชน์ในแง่ของการลดปริมาณขยะแล้วยังสร้างอาชีพเสริม
ให้กับชาวบ้านด้วยถุขพาสติกลีที่นำมาจากวัสดุใช้เคิลขายได้
อีกทางหนึ่ง

โครงการบูรณาการ
ลดเมืองร้อนด้วยมือเรา :
อีกหนึ่งแนวความคิด เพื่อท้องถิ่น
น่าอยู่ไปอีกรุ่น

จากข้อเท็จจริงที่ว่าภายใต้ความเจริญเติบโตของเมือง ได้ส่งผลกระทบบังคับให้พื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียวถูกทำลายลงเพื่อปลูกสร้างบ้านเรือนและอาคารพาณิชย์ต่างๆ ซึ่งนับเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน ดังนั้น ด้วยความมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารและการตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมแรงร่วมใจแก้ไขปัญหามภาวะโลกร้อนซึ่งเป็นปัญหาที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญ จึงได้จัดโครงการรณรงค์การลดโลกร้อนด้วยมือเราขึ้นเพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นให้ตระหนักถึงความสำคัญ ปัญหาและมีส่วนร่วมลดภาวะโลกร้อนโดยเริ่มจากทางส่งเสริมให้หมู่บ้านและโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่สนใจได้เข้าร่วมโครงการได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน ขณะนี้ก็ได้ให้โรงพยาบาลของโรงเรียนเปลี่ยนจากกาใช้แก๊วพลาสติกมาเป็นแก๊วมะนาวร่วมกันปลูกต้นไม้ในพื้นที่สีเขียวและรณรงค์ให้คนในท้องถิ่นลด ละ เลิก พฤติกรรมต่างๆ ที่ส่งผลเพิ่มการก่อตัวของภาวะโลกร้อน โดยเริ่มกันว่าหากทุกฝ่ายร่วมแรงร่วมใจกันรณรงค์กับสมาคมฯ จะเป็นเมืองที่น่าอยู่อย่างยั่งยืน สะอาด อากาศดี มีพื้นที่สีเขียว และเป็นเมืองในสวน (City in the park)

ภาพที่ 13 การรณรงค์ของชาวภาคเพื่อลดพลาสติกชนิดฉนวน

เป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งถิ่นร่วมใจ แก่ใจปัญหาขยะอย่างยั่งยืน
"ในกาทำงานของหน่วยงานใดๆ ก็ตามจำเป็นต้องมีการตั้งเป้าหมายไว้เพื่อสร้างแรงจูงใจและกระตุ้นเตือนให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมแรงร่วมใจกันทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ศูนย์ประสานงานที่เห็นเดียวกันได้มีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินการในอนาคตทั้งในด้านการรณรงค์คัดแยกขยะที่กำหนดเป้าหมายไว้ว่าทุกหมู่บ้านในพื้นที่จะต้องมีการคัดแยกขยะอย่างครบวงจรและมีปริมาณขยะลดลงเหลือ 40% ภายในปี พ.ศ.2551

ด้านการจัดเก็บขยะทางศูนย์ประสานงานได้ตั้งเป้าหมายให้มีมาตรฐานเดียวกันทั้งในด้านรูปแบบการคัดเก็บขยะ ค่าธรรมเนียมในการเก็บขยะ และการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่น ส่วนด้าน

ภาพที่ 14 พิธีเปิดโครงการรณรงค์การลดการใช้พลาสติกด้วยมือเรา

การกำจัดขยะได้ตั้งเป้าหมายให้มีระบบการกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพและถูกหลักสุขาภิบาล

ข้อคิดปิดท้าย

จากการร่วมแรงร่วมใจระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้การจัดตั้ง "ศูนย์ประสานงานและบริหารจัดการร่วมด้านการจัดการขยะ อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง" และประชาชนในท้องถิ่นทำให้การแก้ไขปัญหาขยะซึ่งถือว่ายากลำบากในหลายพื้นที่กลับกลายเป็นสิ่งที่ง่ายและยังช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับคนในพื้นที่ได้อีกทางหนึ่ง แนวทางการดำเนินการดังกล่าวนี้เชื่อว่าจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งอื่นในกาเข้าไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละท้องถิ่นต่อไป

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

ถนนราชสีมา แขวงวชิระ

เขตดุสิต กรุงเทพฯ

10300

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน

ใบอนุญาตเลขที่ 159/2545

ปณจ. ดุสิต